

A bukaresti televízió Magyar Adásának szerkesztőségét

A Román Televízió bukaresti Magyar Szerkesztőségének – az egész Románia területére sugárzó „Románia 1” csatornán heti két és félórás, az ország negyven százalékat lefedő RTV2-n egy órás adása van. Ezekon kívül 45 perces műsorával jelen van a műholdon egész Európában vételezhető nemzetközi csatornán is. Harminc munkatársunk egy része Bukarestben lakik, de vannak kollegáink, akik Marosvásárhelyen, Kolozsváron, Brassóban és Gyergyószentmiklóson élnek. Azon a területen, ahol a legtöbbet forgatunk, hiszen adásunk alapvetően az erdélyi, a romániai magyarokról szól. Minden nagyobb erdélyi városból kapunk – főleg híradó jellegű – anyagokat, az ott dolgozó tévésektől is. A kilencvenes évek elején, amíg a közszolgálati televízió monopol-helyzetben volt, a hétfő délután négytől hétfig közvetített adás, meghaladta minden más délutáni műsor nézettségét. Erdélyben sok helyen vigyáztak arra is, hogy az értekezleteket, a helyi rendezvényeket ne hétfő délutánra tegyék, mert akkor mindenki a „magyar adást” nézte. Szokatlan volt: hétfőn délután nézni rendszeresen televíziót, amikor egyébként az általános szokás az esti tévénézés. A Duna Televízió útnak indulásával azután ez a helyzet oldódott. Az erdélyi magyar néző ma már válogathat a magyar közszolgálati és magáncsatornák, valamint az igen színvonalas román magántévék kínálata között. Közönségünk egy része felvette az általános média-fogyasztási társadalmi szokást, és főleg este nézi a televíziót.

Sokan maradtak, azonban, akik ma is bennünket választanak, érzik, hogy mi – akárcsak ők – a romániai magyar nemzeti közösség problémáit belülről, testközelből, a saját bőrünkön tapasztaljuk, és ezért kíváncsiak a véleményünkre.

Amit a csángókéért tenni tudunk...

Munkatársaink elsősorban, természetesen Erdélyt járkák. Rendszeresen jelen vannak képernyőnkön a csángók is. Számukra ma is ez az egyetlen magyar nyelvű csatorna, hiszen azon a vidéken, ahol élnek, nem terjedt el a kábeltévé, s alig van műholdvevő antenna. Biztosak vagyunk abban, hogy a csángóság magára találásában nagy szerepe van a médiának. Századok óta beléjük oltották ugyanis azt a tudatot, hogy a nyelvük nem is igazi nyelv, ők legfeljebb elmagyarosodott románok. Egy nyelv, egy kultúra hitelét az írásbeliség, és ma már mellette a média teremti meg. Ha a csángók is megszólalhatnak saját nyelvükön a rádióban, a televízióban, már kevésbé hiszik el a beolvasztani szándékozók hamis érveléseit. A Kárpátokon kívül nemcsak a csángókhoz látogatunk el, hanem olyan

dél-romániai és moldovai helységekbe is, ahova az elmúlt évszázadok alatt jelentős számú magyar költözött.

A pénzügyi lehetőségeink szerények, de mégis: a román államtól havonta harminc fő fizetését kapjuk, meglehetősen szerény stúdió és vágókapacitást, valamint gépkocsit. Ennek ellenére sem volnánk azonban képesek heti négy és fél óra adást elkészíteni, ha az *Illyés Közalapítvány* az évek során nem támogatott volna bennünket műszaki eszközökkel: kamerával és vágóval.

A nézőket – úgy érezzük – a televízióban a szórakozáson kívül a saját sorsuk érdekli a legjobban. Megszeretnék érteni, hogy mi történik körülöttük, információra éhesek az élet minden területén, és főleg a sajátos, a magyar közösséget közvetlenül érintő problémákban. Az RTV magyar adása – akárcsak maga az intézmény – mára elvesztette monopol jellegét. Ennek ellenére, műsorunk a kilencvenes években készített felmérések szerint, a romániai magyar nyelvű televízió-műsorok közül a legnézettebb adás. A magyarországi adók közül is nézettségét és hitelességi indexét csak a Duna TV és az MTV2 haladja meg. Közvetlenül utánunk a Kolozsvári TV és a helyi, székelyföldi műsorok következnek. Az is nyomon követhető persze, hogy az RTV többi műsoraival együtt, mi is veszítettünk nézőtáborunkból. A felmérések szerint a nézők alapvetően a hiteles tájékoztatást várják el tőlünk. A minőségi összehasonlítási alap ma már nemcsak a Román Televízió vagy annak délutáni adásai, hanem minden más adó, ami a néző készülékén fogható.

Értékmegőrzés és tárgyilagosság

Amit hozzá szeretnénk adni a nálunk sokkal nagyobb lehetőségekkel rendelkező magyar televíziók műsoraihoz, az épp a bukarestiségünkéből ered. Ez a balkáni világváros, annak az országnak a fővárosa, amelyben az anyaországon kívül a legtöbb magyar él. A történelem folyamán fontos szerepet játszott a magyar nemzet bizonyos rétegeinek életében. Nemcsak Rákóczi emigrációba kényszerült hívei, vagy az elbukott 1848/49-es szabadságharc üldözöttei telepedtek itt le, hanem rendszeresen jöttek munkavállaló magyarok is, főleg a Székelyföldről. Trianon után Erdély politikai fővárosa fokozatosan Bukarest lett: a román parlamentben megjelentek a magyar képviselők is. A második világháború után a központosítás tovább folytatódott és jelentős magyar művelődési intézmények is helyet kaptak Bukarestben.

Ma a román országgyűlés egyik legstabilabb pártja

éppen a Romániai Magyar Demokrata Szövetség, amely a maga változatlan hat-hét százalékával akár „a mérleg nyelve” is lehet. 1996-ban a választásokon győztes demokratikus pártok szövetségeseiként a kormányba került. Minden olyan gond, ami a magyarok által lakott területeken (is) felmerül, itt csapódik le, az egyelőre igen központosított rendszerben itt történnek a döntések. A román fővárosban tovább terjeszkednek a Magyarországon megtelepedett multinacionális cégek, amelyek rendszeresen alkalmaznak magyarul tudó munkatársakat is.

Van tehát elég téma Bukarestben. Annál is inkább, mivel ma már a magyar közélet kinőtte a demokrácia kezdetén – a nagy a külső nyomás által kiváltott – „megbonthatatlan egységet”, és a legtöbb politikai kérdésben külön vélemények is elhangzanak. A mi kötelességünk megszólaltatni mindazokat, akiknek a magyarság sorsáról értékes mondanivalójuk van, függetlenül attól, hogy az megegyezik vagy sem a kormány, illetve az RMDSZ „hivatalos álláspontjával”. Adásunk követi a közszolgálati alapszólásból eredő általános irányelveket. Ezek: kiegyensúlyozottság a politikai élet tükrözésében; a különböző vélemények megszólaltatása; a magyar kisebbség történetének és mai helyzetének kendőzés nélküli nyilvánossá tétele. Elkerülünk minden olyan kijelentést, szerkesztési magatartást, ami sértheti valamely közösség érzékenységét. Ugyanakkor nyilvánosságra hozzuk, ha ilyesmi a magyarsággal szemben fordul elő. Bírálatainkban – szándékunk szerint – minden szavunk mögött tények vannak. Az adás eszméi tartalmát, a romániai magyar közösség alapvető jellemzőinek figyelembevételével, a nemzeti (kisebbségi) és a keresztény értékek határozzák meg. Természetesen tiszteletben tartjuk mindenkinek a vallási vagy valláson kívüli meggyőződését is. Bírálunk embereket, hivatalokat, közéleti személyiségeket, de nem általánosítunk, hanem pontosítunk. Fontos helyet foglal el adásainkban a – nemcsak a magyarságra jellemző – szociális gondok bemutatása, a megoldások keresése.

Közszolgálati feladataink között különös figyelmet szentelünk az *értékmegőrzésnek*. Szalagtárunk az elmúlt évtizedek kultúrtörténeti dokumentumait őrzi. Dokumentumfilmjeink a ma még fellelhető kultúrtörténeti emlékeket, kortárs művészeinket, alkotóinkat mutatják be. Xantus Gábor rendező-operatőr alkotásai például számtalan nemzetközi díjat kaptak. A „*Juhaimnak maradékát összegyűjtöm*” című sorozat a magyar nemzet leszakadó rétegeire, a szórványságban élőkre hívta fel a figyelmet. Bemutatjuk a politikai élet, a romániai magyar közélet történéseit, a román-magyar diplomáciai kapcsolatok eseményeit.

Tárgyilagossága miatt a kilencvenes évek első felének forrongó hangulatában gyakran érték támadások az adást a román hatalom (több ízben a köztársasági elnöki kabinet) irányából. A régi-új káderekből alakult

vezető réteg nehezen viselte el, hogy az akkori közszolgálati televízióban egy-két műsor nem veti magát alá a kézi vezérlésnek.

A mi védekezésünk nem lehetett más, mint maga a *nyilvánosság*, amit viszont egyetlen hatalom sem szeret. Minden olyan kísérletet, amely az adás valóság-tartamának megcsorbítására irányult, nyilvánosságra hoztunk, s adott esetben az európai intézmények, valamint az Egyesült Államok vezető politikusainak tudomására juttattunk. 1992-ben a „legnagyobb kereskedelmi kedvezmény” megítélésének egyik feltételként, bukaresti látogatása alkalmával az Egyesült Államokat képviselő Tom Lantos, a magyar adás helyzetének stabilizálását jelölte meg.

A sajtó egészén belül a televízió- és rádióadásokra is sajátos, fontos szerep hárult. Többek között: rendszeresen számon kérni magas beosztású kormánytisztviselőinktől mindazt, amiért a szavazópolgárok rájuk adták szavazataikat.

A Kisebbségekért díj „kötelez”

A Kisebbségekért-díj, amelyet 2001. december 18-án, a Parlamentben vehettem át, számunkra olyan tizenkét évi munka elismerését jelentette, amelyről bátran kimondhatjuk, hogy a kétszeresével is felér, figyelembe véve a ráfordított energiát, a feszültséget és a stresszt. Nekem külön tetszik a díj elnevezése, mert mi a magunkénak vallottuk, és valljuk minden romániai kisebbség gondjait. Műsört készítettünk a magyar kultúrájú és anyanyelvű örményekről, szászokokról, zsidókról, de Duna Televíziót megelőzve a kárpátaljai, burgenlandi és délvidéki magyarokról is.

Meleg hangulatú, felemelő élmény volt a díjkiosztás. A magyarországi és a hazai tévé, rádió, és a hírlapok is beszámoltak róla, a bukaresti magyar nagykövetség fogadást adott a szerkesztőség tiszteletére. A díj egy elkülönített részét az elmúlt tizenkét évben nyugdíjazott kollegáknak adtuk. Ha jól láttam, sokunknak csillogott a szeme.

Egy évtizede munkálkodom azon, hogy a magyar közszolgálati csatornák ne csak vetélkedjenek egymással, hanem – főleg, ami a határon túl működő kollegákhoz fűződő kapcsolatokat illeti – tekintsék partnernek mindazokat a szerkesztőségeket, amelyek magyarul és magyar szellemben szólnak, gyakran ugyanazokhoz a nézőkhöz. E téren valami az utóbbi időben, én így érzem, jó irányban indult el.

A díj azt is jelképezi, hogy ma már – amikor legalább az éterben nincsenek határok – a magyar fővárostól legmesszebb működő, a Kárpátokon túli szerkesztőség is szerves része lehet a magyar média-galaxisnak.

Boros Zoltán
főszerkesztő

A „Kisebbségek Magyarországon 2000–2001”
című kiadványból